

Onderstaand artikel is opgenomen in het boek “Recht op tuchtrecht”, dat werd uitgebracht n.a.v. het 50-jarige bestaan van het Hof van Discipline.

Door: Harry Teernstra (Freelance journalist met een bijzondere belangstelling voor ons Recht en de verslaggeving daarvan)

Stof voor het HOF en de RADEN VAN DISCIPLINE

Het tuchtrecht voor advocaten vanuit het perspectief van een recht zoekende klager

Inleiding

Advocaten hebben de taak en de verantwoordelijkheid om de rechter te informeren, te bemiddelen tussen strijdende partijen, op te komen voor individuele en algemene belangen, kortom diensten te verrichten die van groot maatschappelijk belang zijn. Uit dat belang volgt dat de kwaliteit van die diensten goed en gegarandeerd dient te zijn. Het waarborgen van die kwaliteit is immers in het belang van de cliënt en de advocatuur. Dat had de politiek, c.q. de wetgever, 50 jaar geleden voor ogen bij de totstandkoming van de advocatenwet, die de gang van zaken bij het tuchtrecht voor advocaten in theorie regelt.

Mijn bijdrage gaat over * klagers en klachten, over * de grootste klacht: rechtsongelijkheid, over * de wensen van de klager, kortom over de * praktijk van het tuchtrecht nu, 50 jaar later. Tenslotte trek ik * conclusies en doe ik een aantal * voorstellen.

* Klagers en Klachten

Advocaten zijn ook maar mensen. Ook zij maken fouten. Advocaten blijken vaak onvoldoende tijd te hebben en niet ontvankelijk te zijn voor de rechtsvraag van hun cliënt. Ze verzuimen vitale gegevens ter kennis van de rechter te brengen, brengen verkeerde gegevens in het geding, vergeten een zitting, vertragen zaken nodeloos, zetten belangrijke rechtsmiddelen zoals een getuigen/deskundigenverhoor niet in, declareren excessief, diskwalificeren hun cliënt in het openbaar. Aan vele klachten ligt een vaak aangrijpend verhaal vol met onrecht, verdriet, woede, schade, machteloosheid en vooral geschonden vertrouwen ten grondslag. Er zijn talloze verhalen over juridische rampen. Bijvoorbeeld van de man/vader, die door het broddelwerk van zijn advocaat bij de rechter, ondanks het duidelijke rapport van de Raad voor Kinderbescherming (ondubbelzinnige toewijzing van de kinderen aan de vader) zijn twee kinderen aan zijn ex-vrouw en haar vriend kwijtraakt. Of van de ten onrechte van ontucht met kinderen beschuldigde man/vader, wiens advocaat bij gebrek aan tijd en inzet, zeer ontlastende feiten niet ontdekt, waaronder het feit dat de hoofdaangeefster al jaren in behandeling is bij het RIAGG wegens pathologisch liegen. Of van de vrouw, die na 8 jaar procederen moet ervaren dat haar advocaat vergeten is op tijd in cassatie te komen. Of van de dierenarts die bij de overdracht van zijn praktijk slachtoffer wordt van een aperte fout van zijn advocaat. Of van de cliënten van de advocaten, van wie de strafrechtadvocaat mr. Bovens tot nu toe onweersproken in de Volkskrant van 10 september 2000 bij het verlaten van de advocatenpraktijk zegt: “Sommige van mijn collegae zien hun cliënt een kwartier voor

de zitting, waarop over hun vrijheidsbeneming geoordeeld moet worden, voor de eerste keer". Er blijkt het nodige over advocaten te klagen te zijn. Er is meer dan genoeg stof voor een serie boeken over juridisch letsel, waar advocaten verantwoordelijkheid voor dragen. Klagers hebben nood. Sommigen klagen hun nood bij de tuchtrechter.

* De grootste klacht : Rechtsongelijkheid

Medici, loodgieters, rechters, bakkers, ambtenaren zijn ook maar mensen, die fouten maken. Alle mensen maken in hun werk fouten en soms slachtoffers. Een slachtoffer van bijvoorbeeld een medische fout vindt moeiteloos een advocaat, die vaak gespecialiseerd is in medische letselschade. Dat slachtoffer vindt alle begrip. Zijn advocaat helpt om de klachten over de fouten van de dokter te formuleren, treedt voor hem op bij het Medisch Tuchcollege en brengt zo nodig de fouten en de gevolgen daarvan in de openbaarheid. Hij vindt baat bij een uitgebreide jurisprudentie over medisch of ander letsel, die advocaten tot stand hebben gebracht. Een slachtoffer van een fout van een advocaat vindt zo'n advocaat niet. Hij vindt geen begrip voor zijn letsel, geen jurisprudentie, geen slachtofferhulp, niets. Zijn geschonden belang wordt niet gediend. Dat is de grootste klacht van alle klagers. Die klacht bereikt de tuchtrechter niet.

* Wensen van de klager

Serieuze slachtoffers van advocaten zijn teleurgesteld en woedend. Ze liggen wakker van de onvrede. Daarom willen ze dat het geschonden vertrouwen wordt hersteld. Ze wensen zich een advocaat die hun zaak voortzet. Daarom willen ze praten, lucht geven aan hun klachten. Ze willen duidelijkheid en zo snel mogelijk weten waar ze aan toe zijn. Ze willen graag een compromis sluiten. Ze willen dat hun klachten goed, eerlijk en objectief worden onderzocht en dat er - zo nodig - getuigen en deskundigen gehoord worden. Net als andere slachtoffers willen ze erkenning voor de gevolgen van de fouten en een vergoeding van de aangerichte schade. Ze willen dat zij en hun klachten welkom zijn. Dat zijn de wensen van de klager van het begin tot het eind van de lange weg die tuchtrecht heet. Die weg begint bij de Deken/Raad van Toezicht.

* Praktijk van het tuchtrecht : Deken / Raad van Toezicht(RvT)

Van geval tot geval blijkt dat de klagers die wel op de hoogte zijn van het tuchtrecht en zich tot de deken wenden, niet worden uitgenodigd voor een gesprek. Een verhelderende, informatieve confrontatie tussen advocaat en klager ten overstaan van de Deken/RvT blijft uit. De meeste klagers kunnen veel beter mondeling dan schriftelijk uit de doeken doen wat hen op hun hart ligt, maar dat is niet gebruikelijk. Ze moeten hun klachten schriftelijk uiteenzetten, motiveren, voorzien van producties, kortom zich met werk bezighouden, waarvoor zij i.t.t. advocaten niet zijn opgeleid en dat ze doorgaans niet beheersen. Hulp van een advocaat bij een klacht tegen zijn confrater blijkt zo goed als niet te vinden. Conform de advocatenwet (art. 46c, lid 1) dient de deken een klager die dat niet kan te helpen bij het formuleren van zijn klachten. Dat blijkt niet tot nauwelijks te gebeuren. Aan de voornoemde rechtsongelijkheid, dat slachtoffers van advocaten geen raadsman vinden wordt daarom een andere rechtsongelijkheid toegevoegd. Het is de taak van de Deken of een

lid van de RvT om klachten te onderzoeken en daartoe getuigen en deskundigen te horen (art. 46c, lid 2 en 3). De deken dient ook te trachten “klachten in der minne te schikken” (art 46d, lid 1) en als dat niet mogelijk blijkt “brengt hij de klacht ter kennis van de Raad van Discipline” (art. 46d, lid 3). Op papier klinken de regels van de advocatenwet/tuchtrecht en ook de gedragsregels voor advocaten prachtig. In de praktijk blijkt van geval tot geval dat dekens en leden van de RvT zich er veelvuldig niet aan houden.

Dat geldt ook voor de Wet Tarieven Burgerlijke Zaken (WTBZ) een wet uit 1843, met een taalgebruik dat bij lang vervlogen tijden hoort. Toch is die wet richtsnoer voor de gang van zaken bij geschillen tussen advocaten en cliënten over de rekening. Misbruik van de WTBZ en misleiding van de klagers leiden er toe dat advocaten via een begroting door de Raad van Toezicht (louter advocaten) van de president van hun rechtbank een zogenoemde executoriale titel krijgen, waarmee ze hun rekening zo nodig via de deurwaarder kunnen invorderen. Daardoor en ook door minachting van bestaande jurisprudentie (Bijvoorbeeld Hof Den Haag, 5 november '96, rolnr. 95 H-729 en 5 juni '97, rolnr. 95-1997) komen veel klachten, die betrekking hebben op de kwaliteit van het werk van de advocaat niet ter kennis van de Raad- en het Hof van Discipline. In zijn boek “De achterkant van het Recht” schrijft Prof. mr. J. Leyten in het hoofdstuk met de voor vele klagers, zoals ik, opmerkelijke titel “Procederen hoeft niet duur te zijn” terecht : “In de tijd dat ik advocaat was, heb ik collega’s, confrères heet dat in vaktaal , meermalen horen zeggen dat de wet van 1853, de WTBZ, niet afgeschaft moest worden, want dat juist haar onzinnigheid de grootste vrijheid waarborgde, terwijl een nieuwe wet met de pretentie aangepast te zijn aan hedendaagse normen, ongetwijfeld die vrijheid zou beknotten. En dan maar praten over eerbied voor de wet.” Het onderzoek van de klachten door de Dekens/Raden van Toezicht blijkt geruime tijd in beslag te nemen en kan jaren duren. Sommige klachten overleven 2 of meer Dekens en de RvT. Er blijken zelfs klachten te zijn die het kantoor van de Deken/RvT nimmer verlaten.

* Praktijk van het tuchtrecht : De Raad van Discipline

Klachten, die wel voor een oordeel van de Raad van Discipline in aanmerking komen blijken in vele gevallen niet goed onderzocht te zijn. Klagers dringen daarom aan op nader onderzoek en het horen van getuigen en deskundigen. Dat blijkt echter in de ons/mij bekende gevallen niet te gebeuren, ook al voorziet de advocatenwet duidelijk in die mogelijkheid (art. 59, lid 4). De wachttijd voor de mondelinge behandeling van de klacht door de Raad kan oplopen tot een jaar of langer. Maar eens komt de langverbeide dag waarop de klager aan 1 rechter en 4 advocaten mag vertellen wat hij op zijn hart heeft. Dat moet dan wel in het half uur gebeuren, dat Raden van Discipline plegen uit te trekken voor het pleidooi van de klager, het verweer van de aangeklaagde advocaat en de vragen van de voorzitter en de leden/advocaten. In de meeste gevallen blijkt er te weinig tijd om m.b.t. de klachten waarheid en recht te vinden. Na 6 weken of langer wachten volgt de beslissing. Vele beslissingen blijken niet of nauwelijks met redenen omkleed, ook al wordt dat volgens art. 48, lid 6 van de advocatenwet vereist.

* Praktijk van het tuchtrecht : Het Hof van Discipline

Tegen de beslissingen van de Raad van Discipline kunnen de advocaat en de klager in beroep komen. Dat beroep dient eveneens schriftelijk te geschieden. Daarna volgt net als bij de Raad van Discipline een hoorzitting. Voor die hoorzitting gelden op dit moment (december 2002) wachttijden van meer dan een jaar. Het Hof kan “de Deken of een lid van de RvT dat onderzoek heeft verricht, alsmede de Raad van Discipline die de beslissing heeft genomen uitnodigen om inlichtingen te verschaffen” (art. 57.3 advocatenwet). In de praktijk gebeurt dat niet. Als Raden van Discipline de behandeling van klachten “nodeloos vertragen” kunnen klagers conform art. 55 van de advocatenwet het Hof van Discipline vragen “de behandeling van een klacht aan zich te trekken en in het hoogste ressort te beslissen.” Alle nodeloos vertraagde klachten ten spijt, zijn er geen klachten te vinden die dat lot mochten ondergaan. Een griffier van het Hof van Discipline schrijft na een lange correspondentie ten langens leste op 10 juli’96: “Ik moet u eerlijk bekennen dat ik mij niet kan herinneren dat het Hof ooit op grond van het bepaalde in art. 55 van de advocatenwet een zaak aan zich heeft getrokken om die te behandelen en af te doen. Als ik zeg: dat kan ik mij niet herinneren, dan heeft dat betrekking op de afgelopen 12 a 13 jaar.” In de lange periode, waarin de klager op de mondelinge behandeling door het Hof of de Raad van Discipline wacht, gebeurt er niets. Nooit wordt er schriftelijk om verduidelijking of opheldering gevraagd. Maar eens komt ook bij het Hof van Discipline de langverwachte dag waarop de klager eindelijk aan 3 rechters en 2 advocaten mag zeggen wat hij op zijn hart heeft. Ook bij het Hof blijkt er te weinig tijd, zodat de klachten zelfs in het hoogste ressort van het tuchtrecht slechts een uiterst marginale mondelinge behandeling ten deel valt. Na 6 weken of langer wachten volgt de beslissing, bijna altijd een afwijzing, waartegen geen hoger beroep mogelijk is. De motivatie ervan laat vaak ernstig te wensen over. De jarenlange behandeling van klachten leidt tot frustrerende beslissingen. Vragen blijven open en de onvrede neemt doorgaans alleen maar toe.

* Conclusies

De conclusie is niet dat er geen goede advocaten zijn en dat het tuchtrecht nimmer goed werkt, wél dat er slechte advocaten zijn, met wie het tuchtrecht niet goed omgaat. Zelfs de meest vitale klachten worden gewurgd in een zich stroperig langzaam voortslepende papieren correspondentie, die klagers lange tijd monddood houdt. In het begin, juist wanneer klagers daar het meest behoefde aan hebben, wordt er in vrijwel alle gevallen niet naar hen geluisterd. Op het moment dat klagers aan het woord komen, blijkt de daartoe uitgetrokken tijd te kort te zijn. Klachten blijken niet goed te worden onderzocht, een gebrek dat een billijk en eerlijk oordeel over de klacht en het sluiten van een compromis uitsluit.

Onbeantwoorde vragen, onduidelijkheden, verouderde wetgeving, overtreding van bestaande wetten en gedragsregels, het niet ter harte nemen van bestaande jurisprudentie spelen klagers ernstig parten. Hetzelfde geldt voor de onmenselijk lange wachttijden. (Ter vergelijking: De Raad voor de Journalistiek kent voor klachten een gemiddelde wachttijd van 4 maanden en streeft naar een spoedprocedure voor ernstige klachten) Het tuchtrecht heeft in haar uitspraken de mond vol over “de vrijheid die de advocaat in het belang van zijn cliënt toekomt, maar verzuimt in het belang van de klager aan te geven waar de grens van die vrijheid behoort te liggen. Het tuchtrecht

zegt marginaal te toetsen, maar geeft de marges niet aan. Het tuchtrecht trekt geen duidelijke grenzen. Daardoor ontstaat er geen tuchtrechtelijke jurisprudentie, waarmee i.c.de klager of beter het slachtoffer van de advocaat zijn voordeel zou kunnen doen. Onduidelijk is of en wat slachtoffers van advocaten/curatoren van het tuchtrecht kunnen verwachten.

Klagers krijgen niet het gevoel dat zij en hun klachten welkom zijn. De betreffende rechters en advocaten stellen zich niet voor, dragen toga noch bef. Kapstokken, koffie, geduld en ontvankelijkheid ontbreken vaak. In vele zittingszalen wordt de klager geen vraag gesteld. Het feit dat i.t.t. bijvoorbeeld het Medische Tuchtcollege louter juristen/beroepsgeenoten over de klachten oordelen draagt niet bij aan de objectiviteit, de onpartijdigheid en de onafhankelijkheid, die het tuchtrecht zouden moeten sieren. De beslissingen zijn te vaak ‘incestueus’ zuinig, vervat in zeer algemene termen, onvolwaardig gemotiveerd en roepen op zijn minst de schijn van partijdigheid op. Zelfs een veroordeling van de advocaat leidt niet tot de erkenning die de klager zoekt, laat staan tot de vergoeding van de aangerichte schade. Een veroordeling haalt zelden de openbaarheid, treft de advocaat niet en zeker niet in diens portemonnee. De advocaat kan het zich immers veroorloven het te laten bij het simpel tegenspreken van de veroordeling en de door hem veroorzaakte schade. Dat gebeurt dan ook in de meeste gevallen. Gevallen waarin de advocaat ruiterlijk zijn fout erkent en goedmaakt zijn onbekend. Zelf de meest foute advocaten veroordelen de klager, die schadevergoeding wil tot een uitspraak van de rechter, waarvoor hij een advocaat nodig heeft. Die kan hij als gezegd niet vinden.

Openbaarheid is in ons recht een basisprincipe dat bijdraagt aan het vertrouwen dat een burger in zijn recht moet kunnen hebben. Het tuchtrecht verschaft belangstellenden noch journalisten informatie over aard en inhoud van lopende klachten en de dag/uur waarop deze behandeld worden. Transparantie en openheid zijn een deugd voor iedere zichzelf respecterende instelling. Voor het tuchtrecht niet! Het tuchtrecht blijkt niet openbaar te zijn. Er bestaat geen gedegen, objectief, wetenschappelijk onderzoek naar de kwaliteit van het tuchtrecht, niet naar de wensen van de klager, óók niet naar zijn problemen en de oorzaken daarvan. Het enige onderzoek is m.i. uitgevoerd door de Universiteit van Utrecht, nota bene op initiatief van en betaald door de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA). Bij dat onderzoek is de belangrijke onderzoekende en instructieve taak van de deken/RvT niet betrokken. Toch legt het niet representatieve onderzoek de vinger op de tekortkomingen van het tuchtrecht. Uit vele feiten, ook uit die, welke in deze bijdrage niet aan de orde kunnen komen, blijkt dat het tuchtrecht ernstige, structurele problemen veroorzaakt. Dat is mijn overtuiging en die van vele geestverwante mensen en stichtingen. Die overtuiging spreekt ook uit - te weinige - berichten in de media.

Rechtswetenschappers als Prof. mr. J. M. Barendrecht en mr. T. Spronken geven al dan niet in het openbaar uitdrukking aan hun zorg om het tuchtrecht. Titels van de bijdrage aan dit boek van advocaten/medeauteurs, als “Ethiek van het tuchtrecht”, “Tuchtrecht en mediation”, “Gedragsregels”, “Leemten in de advocatenwet, etc.”,

wijzen óók op verontrusting bij de advocatuur. Het doen en laten van advocaten zeker in zaken die vitale belangen van mensen raken is soms zo ernstig onder de maat dat het tuchtrecht, maar ook het civiele recht moet optreden. Dat gebeurt niet of in onvoldoende mate. Structurele oplossingen zijn bitter hard nodig. Naar mijn overtuiging komen er geen oplossingen vanuit de advocatuur, niet vanuit de rechterlijke macht, niet uit de rechtswetenschap, noch uit de politiek. Beslotenheid, machtsverstrengeling, angst om de nek uit te steken, gebrek aan zelfkritiek en kritiek op elkaar, gebrek aan kennis van en gevoel voor de feiten zijn daar debet aan. De hoeders van ons recht luiden de noodklok niet over het tuchtrecht. De tijden en de klagers zijn veranderd. Het tuchtrecht niet. Er is maar één conclusie en wel dat het tuchtrecht de kwaliteit van de advocatuur niet waarborgt en evenmin zorgt voor het noodzakelijke herstel van het geschonden vertrouwen in een advocaat. Van klacht tot klacht spreken de problemen. Er komen geen oplossingen. Daarom doe ik de volgende voorstellen.

* Voorstellen, die bij kunnen dragen aan de oplossing van de problematiek

1) Een openbare discussie over de taak en de verantwoordelijkheid van advocaten, hun beroepsvereniging de NOvA, de waarden en de normen van het Tuchtrecht en de in te stellen klachten- en geschillencommissie voor advocaten.

2) Wetenschappelijk onderzoek en mogelijk een parlementaire enquête over de taak en verantwoordelijkheid van de advocatuur, de NOvA en het tuchtrecht.

3) Mediation voor slachtoffers van advocaten.

4) Het instellen van een “grievengerecht”, een snelle, alternatieve rechtsgang zoals de politieke Partij Groen Links voor ogen staat, óók voor slachtoffers van advocaten.

5) Toevoegen van onafhankelijke leden/leken aan de bestaande Dekens/RvT en de Raden- en het Hof van Discipline, die beroepshalve noch anderszins belang hebben bij het rechtsbedrijf en over tijd geduld en andere kwaliteiten beschikken, waarmee het tuchtrecht haar voordeel kan doen. .

6) Het garanderen van goede en betaalbare rechtshulp voor ernstige slachtoffers van advocaten, m.n. in gevallen waarin jurisprudentie van belang is.

7) Wijzigingen in de advocatenwet, de WTBZ en zonodig andere wetten.

De voorstellen zijn er op gericht om er op korte termijn voor te zorgen dat de hierboven geformuleerde wensen van de klager vervuld worden en dat de behandeling van zijn klachten de vereiste openbaarheid krijgt. Bij de oplossing van de problemen van de klager/slachtoffer van advocaten en het tuchtrecht dient de politiek een sleutelrol te spelen. De politiek is immers verantwoordelijk voor de advocatenwet, die in de praktijk niet blijkt te werken. De advocatuur bekleedt - als gezegd - een publiek ambt, op grond waarvan haar een aantal privileges zijn toegekend. Met mij zijn er vele mensen van overtuigd dat de advocatuur voor grote groepen burgers, ambt noch privileges waarmaakt. Die overtuiging heb ik laten spreken en zal ik laten spreken. Een veelgebruikte uitspraak van prof. Mr. L. Leijten is “Rechtspraak komt tot bloei door spraak en tegenspraak.” Ik wacht dus op tegenspraak of bijval.